MOTIO 25 **Szkalnitzky Antal: Az Akadémia palotájának déli homlokzata (főhomlokzat), 1861**
Tus, akvarell, papír, 450 × 782 mm, karton, 703 × 1040 mm
Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ, Tervtár, ltsz. 58396

Az ifjú Szkalnitzky Antal bécsi és berlini tanulmányai után hazatérve levélben fordult az építési bizottsághoz, hogy felvételét kérje a tervpályázat résztvevői közé.[1] Benyújtott tervei a Berliner Bauakademie-n elsajátított ismereteket tükrözik. A főhomlokzati terven a rizalit középső öt tengelyének egységes architektúrája az észak–déli hossztengelyű, központi épülettömegnek kívánt ünnepélyes külsőt biztosítani. A pályázaton részt vevő többi építész terveihez képest 90°-kal elfordított hossztengelyű nagyterem földszintjének és emeletének nagy felületű, egyenes záródású ablakait két szintet átfogó ión oszlopok tagolják, amelyek erőteljes párkányt hordoznak. A rizalit második emeleti páros ablakait korinthoszi oszlopok keretezik, az ablakpárok közt kariatidák állnak. A harmadik emeleti képtári terem homlokzati falán nem találunk nyílásokat; a tervező itt domborműves frízt kívánt elhelyezni. A rizalit homlokzatának kialakításában megmutatkozik a Henszlmann-féle program építészeti következetlensége: a homlokzat alsó szakasza mögé kerül a nagy nyílásokat igénylő díszterem és a könyvtár, míg magasabbra a zártabb, súlyosabbnak ható elemek.

1 Szkalnitzky Antal levele Dessewffy Emilnek, Pest, 1860. december 24. MTA KIK KRKGy, K 1272/2–8.; Szkalnitzky Antal munkásságára lásd: Sisa 1994.

U. B.

MOTIO 26 **Leo von Klenze: Az Akadémia palotájának déli homlokzata (főhomlokzat), III. változat, 1861**
Tus, akvarell, papír, 760 × 1114 mm, karton és vászon, 760 × 1114 mm
Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ, Tervtár, ltsz. 58404

Leo von Klenze első pályázati tervsorozatához három főhomlokzati variáns készült. Az első két homlokzati alternatívánál szembetűnő a harmadik emeleti nyílásformák és azok ritmusának diszharmóniája a homlokzat többi nyílásával és részével szemben. Az itt bemutatott (III.) tervváltozaton azonban már mindegyik szinten félköríves záródású ablakok láthatók. A rizalit két szintet átfogó, monumentális ablaksoránál Klenze egy korábbi munkája, a müncheni Alte Pinakothek félköríves ablaksorának motívumához tért vissza,[1] de míg ott a nyílásokat ión oszlopok választják el egymástól, addig az Akadémia palotájának homlokzati tervén kariatidákkal övezett kannelúrás pilaszterek kerültek az ablakok közé. A rizalit földszintjének hat nagy félköríves záródású ablaka és a – túlságosan összenyomott – harmadik emelet sűrű ikerablaksora a díszterem ablakaival együtt hivalkodóan, de nem elég hatásosan „nyitja meg" az épületet a tér felé. A müncheni építész e tervváltozatának homlokzata közelít leginkább a velencei reneszánsz paloták homlokzattagolásához, amelyet egyben sikeresen elegyített a hellenizáló elemekkel. A nagy ablakfelületekkel áttört rizalit ugyanakkor zavaró kontrasztban áll a tömött, nehéz, nagy falfelületekkel bíró oldalhomlokzatokkal.

E tervváltozat keletkezésének idején Klenze még nem járt Pesten, nem rendelkezett megfelelő helyismerettel. A *Vasárnapi Ujság*ban 1862 márciusában közölt metszet
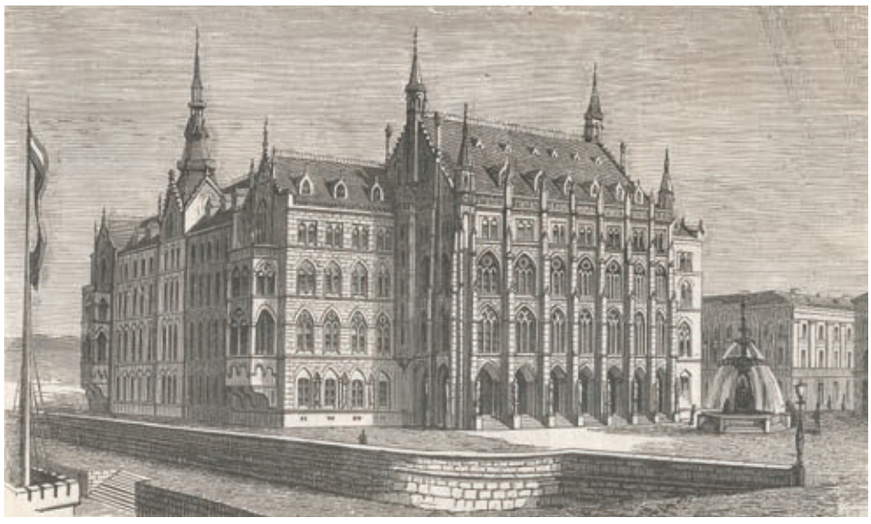
MOTIO 35.3 **Heinrich von Ferstel után ismeretlen metsző: A magyar akademia palota tervei: III. Ferstel A. [sic!] terve**
Megjelent: Vasárnapi Ujság, 1862. február 23. (9. évf. 8. sz.), 89.
Fametszet, papír, 144 × 211 mm
Magántulajdon